

Gaul Károly és a 19. századvégi, 20. századeleji faipari szakoktatás

Tóth Sándor[✦]

Budapesten 1883-ban kezdte meg működését az Állami Középipariskola Faipari szakosztálya, amelynek megszervezésével Gaul Károly gépészmérnököt bízták meg. Ő volt a hazai igényekhez szabott ipari szakoktatás és továbbképzés megteremtője, majd a Technológiai Iparmúzeum igazgatója, egyetemi tanár. Nemcsak a faipari szakképzés és továbbképzés alapjait rakta le, hanem szakírói és tudományos munkásságával, az ipari és társadalmi életben kifejtett tevékenységével is kiemelkedett kortársai közül. Méltó lenne Gaul Károly nevéhez, ha mértékadó szakközépiskola viselné nevét.

Kulcsszavak: Faipari szakoktatás, Gaul Károly, 19. és 20. század

Karoly Gaul and the vocational education in wood industries at the turn of the 19th century

Industrial engineer Karoly Gaul was in charge of organising the Wood Industries Division of the State Middle Industrial School, started up in Budapest in 1883. He was the creator of an industrial education and extended education system, tailored to fulfil national needs. Later he became a professor and director of the Technological Industry Museum. He did not only lay the foundations for vocational training in the wood industries, but excelled as a writer, scientist and as a public figure in the industry and society. Karoly Gaul would be worthy to have a vocational middle school named after him.

Key words: Vocational training, Karoly Gaul, 19th Century, 20th Century

A Torontál megyei Grabácson 1854. évben született tehetséges Károly Nagyikindán és Szegeden az alsóbb osztályok végzésével egy időben tímár- kékfestő- és kovácsműhelyekben is dolgozott. 1875-től a József Műegyetem gépészmérnöki szakosztályán tanult, ahol 1880-ban gépészmérnöki oklevelet szerzett, majd a Földművelés- Ipar- és Kereskedelmi Minisztérium Felügyeleti Osztályára került. A főváros és környékének faiparát tanulmányozva megismerkedett az asztalosiparral, a kádáriparral, a kocsigyártással, stb.

1881-ben ösztöndíjjal külföldre küldték, amelynek keretében Ausztria, Németország, Franciaország, Belgium és Anglia iparát, elsősorban faipari ágazatait oly módon tanulmányozta, hogy a fontosabb gyárakban dolgozott és addig maradt ott, amíg az üzemet meg nem ismerte. Közben az iparoktatási intézményeket is tanulmányozta és német, szerb nyelvtudását a francia és az angol nyelvvel gazdagította.

Hazatérte után 1883-ban kinevezték a Középipariskolához a faipar tanárának. Hazánk nagy kiterjedésű erdőségeire alapozva a faipar abban az időben a legtöbbet ígérő ipar-

ág volt. Ez indokolta, hogy az intézetben működő építész, vegyész, gépész és fémipari szakcsoportok után a faiparit is megszervezzék. Gaul rövid idő alatt kidolgozta a tanmenetet, berendezte a tanműhelyeket, a képzés súlyát a legújabb gépekkel folytatott műhelygyakorlatokra helyezte. Mint a faipari technológia előadója, a szemléltető eszközök, épület és bútorszerkezetek, kocsik, stb. kis léptékű modelljeinek sokaságát készítette el, a szakrajz oktatásához pedig falitáblákat tervezett.

24 év tanári munkásságának elismeréseképpen 1906-ban felsőipariskolai igazgatói címet kapott. Pedagógiai elveiben követte Eötvös Loránd felfogását, ami szerint csak az lehet jó tanár, aki maga is kutatója szakmájának. Kutatói munkája alapján 1892-ben a József Műegyetemen Gaul Károlyt faipari technológiából magántanárrá habilitálták, 1907-ben pedig rendkívüli egyetemi tanári címet kapott.

Tanári működésével egyidejűleg az Ipariskola testvérintézménye, az 1883-ban alapított Technológia Iparmúzeumnak munkájában is kezdettől fogva részt vett. A két

[✦] Dr. Tóth Sándor CSc. Vezető főtanácsos Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium

fontos iparfejlesztési intézmény elhelyezési-
leg is egyesült Budapesten a Népszínház út-
ca és József körút sarkán felépített épület-
ben. (A Bánki Donát Gépipari Műszaki
Főiskola, majd a Budapesti Műszaki Főiskola
egysége és a Kereskedelmi Minőségellenőrző
Intézet jogutódja működik benne).

Az Iparmúzeumban évente 8-10 alka-
lommal tartott előadásokon a faipari gépűj-
donságokról, az új technológiákról adott át
ismereteket. A Múzeum rendszeresen megje-
lenő Közleményeiben lapszemle rovatában
referálta a külföldi folyóiratok cikkeit. A 19.
és 20. század fordulóján az Iparmúzeum ha-
tásköre szaktanácsok, szakvélemények kiadá-
sára is kiterjedt.

Amikor 1907-ben a két intézmény
szétvált, a Technológiai Iparmúzeum élére
Gaul Károlyt nevezték ki. Gaul felismerte,
hogy az ipartámogató tevékenység. És a se-
gélyezés csak úgy lehet eredményes, ha
párosul az iparosok képzésével. Ezért az
egész országra kiterjedő ipari továbbképző

tanfolyamokat szervezett az ipari ágazatok
területén (fa- fém-, építőipar-, bőr-, ruházati
textilipar, elektrotechnika, stb.) Budapesten
és az ország 126 városában, ipari településén
rendezett továbbképzéseken 1907 és 1918
között 56900 munkás, iparossegéd és mester
vett részt, akiket a szakismeretek mellett a
gazdasági ügyek (árkalkuláció, könyvvitel)
elemeire is megtanítottak. A tanfolyamok
mellett az iparmúzeumi szakmai bemutatók,
kiállítások is segítették a szakmai fejlődést.

Gaul Károly a maga korában a faipar
egyik legtermékenyebb szakírója volt. Leg-
jelentősebb munkája, a „Hazánk házi faipa-
ra” az Országos Erdészeti Egyesület kiadásá-
ban jelent meg és a 200 aranykoronával járó
Deák Ferenc díjat kapta meg. Munkatársa
volt többek között a Pallas és a Révai Lexi-
konnak, ahol a faiparra vonatkozó címszava-
kat dolgozta fel. 1932-ben hunyt el.

Méltó lenne Gaul Károly életművé-
hez, ha a hazai szakoktatásban jelentős szere-
pet játszó intézmény viselné a nevét.